

ROTTUMERBERG

Tijs van den Boomen (journalist, Amsterdam, Holland)

Harry van der Meijs (architect, Luzern, Zwitserland)

© april 2000

Beschouwing

Als een stippellijn liggen de Waddeneilanden boven de Nederlandse kust, van west naar oost worden ze steeds kleiner en lager. Strekdammen en zandsuppleties zorgen dat ze op hun plaats blijven, alleen Rottumeroog mag uit ecologische overwegingen zijn gang gaan. En dus zal het eiland een dezer jaren door een springvloed worden verzwolgen, of kopje onder gaan in vaargeul van de Eems. Tenzij..., tenzij het eiland het fundament wordt van de Rottumerberg.

De Rottumerberg moet het contrapunt worden van de Wadden. Misschien zelfs wel van heel Nederland: als we de Vaalserberg opvatten als het startpunt van de duinen, dan wordt de Rottumerberg de finish. Beide bergen zijn de uiteinden van het hoefijzer dat Nederland in zijn greep houdt.

De Rottumerberg wordt het ultieme eerbetoon aan de maakbaarheid van het Nederlandse landschap. Eindelijk krijgt Rijkswaterstaat de gelegenheid zich los te maken uit het platte vlak en zich serieus te wijden aan de derde dimensie. Maar de berg wordt niet alleen een proeve van technisch kunnen, minstens zo belangrijk is de culturele zeggingskracht. Anders dan de Nederlandse inzending voor Expo 2000 getuigt de gelaagdheid van de Rottumerberg van respect voor het verleden.

Het project is in de eerste plaats een saluut aan de Duitse architect Bruno Taut, die in 1917 zijn 'Alpine Architektur' presenteerde. Taut wilde kristallen bergen bouwen in de Alpen, gegroepeerd rond een verglaasde Matterhorn. De nutteloze pracht van het project was zijn aanklacht tegen de massaslachting van de Eerste Wereldoorlog, tegen het nutsdenken dat slechts kanonnen, bommen en moordwerktuigen opleverde. Maar men mocht er van hem ook enkel een 'Lobgesang auf die Herrlichkeit der Welt' in zien.

De Rottumerberg krijgt dus de vorm van de ultieme berg: de Matterhorn. Zoals elke berg zal hij opgebouwd zijn uit de grondstoffen die van nature voorhanden zijn. Op een Waddeneiland is dat zand, vermengd met leem. De westelijke bergrug wordt voorzien van een dennenbos. Dit is een directe verwijzing naar de technieken die in het begin van de vorige eeuw werden ingezet om stuifzand vast te leggen. Om de steile top voldoende structuur te geven, wordt het zand ter plekke gebakken bij 1200 graden. Het resultaat is een glazen spits die niet alleen Taut citeert, maar ook een link legt naar de transparantie van de Nederlandse samenleving.

Voor de geduldige beschouwer laat de berg zich lezen als een commentaar op de huidige samenleving. Zo becommentarieert het Beatrixdorp de hang naar autarkie in een mondiale samenleving waar extreem rechts oprukt. De wapperende vlag van McDonald's op de gietijzeren kaap - een vuuropstand uit de negentiende eeuw die in 1986 tot Rijksmonument is verklaard - getuigt van de historische wortels van de iconografie en de lange geschiedenis van mondialisering van de economie. Van Emders-kaap naar M-kaap.

De berg kan worden opgevat als de eerste stap van een transnationaal landschapsproject. Duitsland zou aan de andere kant een soortgelijke berg kunnen bouwen, daarmee zou de havenmond naar Bremen gemarkeerd worden door een moderne Scylla en Charybdis. Maar ook hier is een andere interpretatie mogelijk: de klippen staan tevens symbool voor verbondenheid. Hendrik Toxopeus, voormalig voogd van Rottumeroog, was namelijk getrouwd met een vrouw van het tegenover gelegen Duitse Waddeneiland Borkum.

ir. Tijs van den Boomen
MeijsBoom LandschapsKunst

Ingezonden brief

Met grote ongerustheid hebben wij kennis genomen van de plannen om een berg te bouwen op Rottumeroog. De Waddenfederatie is van mening dat dit niet alleen direct een bedreiging vormt voor het laatste ongerepte natuurgebied van Nederland, maar dat het tevens een verkeerd signaal is richting NAM en andere exploitanten van onze spaarzame natuurlijke hulpbronnen.

Als Waddenfederatie hebben wij ons altijd constructief opgesteld inzake het behoud van Rottumeroog. Begin jaren negentig hebben wij ons dan ook neergelegd bij de het loslaten van het 'dynamisch kustbeheer' – het overlaten van het eiland aan de elementen – zoals vastgelegd in de Planologische Kernbeslissing Waddenzee. Onder politieke druk hebben wij toen onze handtekening gezet onder het compromis van de Beheers Adviescommissie Kustverdediging Rottumeroog (BAKR) dat koos voor extensief beheer van de Waddenzee. De levensduur van het eiland zou dus voortaan op een natuurvriendelijke manier worden verlengd. En nu dit betonblok van een kubieke kilometer.

Een berg maakt de vlakke wijsheid van onze Wadden bespottelijk, Jac. P. Thijsse zou zich omdraaien in zijn graf. Een attractiepark op deze kwetsbare plek is een klap in het gezicht van de milieubeweging en een verkrachting van een natuurmonument. De bouw van de berg zal drie jaar in beslag nemen en voor een gigantische herrie zorgen. Broedende vogels zullen volledig van slag raken, waarschijnlijk zal het nodig zijn om de zeehondencreche van Pieterburen tijdelijk te verplaatsen.

Ook als het stof van de baggermachines en betonmolens is opgetrokken, zal de belasting van het milieu doorgaan. Denk alleen al aan de stroom auto's die de berg zal aantrekken; bij Eemshaven is een parkeerplaats geprojecteerd met dertienduizend parkeerplaatsen. Van duurzame recreatie – zoals de initiatiefnemers van de Rottumerberg beloven – zal ons inziens geen sprake zijn gezien de aangekondigde sportactiviteiten. Neem bijvoorbeeld de hanggliders die door de wind naar de kwetsbare slikken aan de westzijde kunnen worden geblazen. De compensatieplannen die de initiatiefnemers voorstellen – de aanleg van extra duinen en slikken aan de oostzijde – achten wij volstrekt ontoereikend. De milieu-educatiecursussen in het geplande informatiecentrum Waddenzee in Beatrixdorp, zien wij dan ook met gepast wantrouwen tegemoet.

Wij roepen de minister Pronk dan ook op om al zijn krachten aan te wenden om deze rampzalige plannen te voorkomen. Want Lucebert zei al: 'Alles van waarde is weerloos.'

Tijs van den Boomen
Secretaris Waddenfederatie

Opstel

Voor school moeten we een opstel schrijven over onze zondag en ik doe het over de Rottumerberg. Met pappa en mamma ben ik er geweest en het was heel gaaf. Met de auto gingen we naar Eemshaven. Aan de overkant van het water kon je de berg al zien liggen. De bovenkant was helemaal glinsterend. Pappa zei dat het een juweel was, maar mamma zei dat de ketting die zij van hem had gekregen dan zeker van parels was. We gingen eerst in een heel groot gebouw met allemaal spelletjes. Met een computer mochten we daar een eigen berg tekenen en die kon je dan naar zee slepen. Hij bleef gewoon drijven. Ik heb een vulkaan gemaakt met allemaal raketten erin en de top was eigenlijk een dakje dat open kon. Pappa zei dat het net James Bond was.

Toen gingen we naar de kelder en daar stonden allemaal kleine treintjes te wachten die onder het water doorreden. Toen we uitstapten waren we in een andere kelder, en toen gingen we met de lift omhoog en waren we op het eiland. De berg was heel hoog, wel honderd flats boven op elkaar. We gingen met een gondel omhoog, net als bij de wintersport. Boven kon je hééél ver kijken, wel duizend kilometer. Pappa zei dat hij Engeland zag, maar mamma zei dat dat niet kon. Er waren verrekijsers en daar kon je mee naar de andere kant kijken, naar Nederland en dan zag je allemaal fabrieken in de weilanden staan, en flats en rijtjes witte molens. Er kwamen ook boten voorbij.

Boven was ook nog een kleine parkeerplaats en daar stonden allemaal mannen met een deltavleugel. Die sprongen dan naar beneden en dan zag je ze heel langzaam wegzweven. Pappa wilde ook, maar mamma zei dat hij zich dan belachelijk maakte. Het mooiste was het bungiedzjumpen: dan spring je met een elastiek aan je voeten omlaag en dan ga je heel hard als een jojo op en neer. De volgende keer mag ik ook, dat heeft mamma zelf beloofd.

Als je naar beneden keek zag je allemaal mannetjes op racefietsen naar boven komen op een slingerende weg. Dat is de Joop Zoetemelkweg, zei pappa, daar kun je oefenen voor de Toer de Frans. Toen we beneden kwamen gingen we Franse frietjes en Big Macs eten en er was een clown. Dat was het leukste van de dag. Ik mocht zo veel eten als ik wilde, want McDonalds geeft voor elke hamburger een kwartje aan de zeehondjes. Met dat geld kan Lenie visjes voor ze kopen. Eigenlijk vind ik dat best wel gek. Waarom geeft McDonalds niet gewoon meteen Fish Filet aan de zeehondjes?

Tijs (10 jaar)